

ΑΝΤΩΝΙΝΟΣ ΚΑΡΟΥΣΤΙΝ (1817-1894)

ΝΕΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ*

Υ Π Ο

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Κ. ΠΑΠΟΥΛΙΔΗ, Δ. Θ.

Όταν τὸ 1934 ὁ ἀείμνηστος καθηγητὴς μου ἀρχιμανδρίτης Κυπριανὸς Kern ἔγραφε τὴ βιογραφία τοῦ ἀρχιμανδρίτη Ἀντωνίνου Καρυστίν¹, γνῶριζε ὅτι ὁ τελευταῖος, πεθαίνοντας τὸ 1894 στὴν Ἱερουσαλήμ, εἶχε θέσει τὸ Ἡμερολόγιό του, σὲ «19 μεγάλα τετράδια», στὴ διάθεση τῆς Ἱεραῶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, μὲ τὴν παράκληση νὰ μὴ δεῖ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος καμμιὰ εἰδηση ἀπὸ αὐτό, ἂν δὲν περνοῦσαν 40 χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατό του. Τὸ 1934 εἶχαν βέβαια συμπληρωθεῖ 40 χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Ἀντωνίνου Καρυστίν, ὁ βιογράφος του ὅμως χρησιμοποίησε μόνο τὰ ἀρχεῖα τῆς Ρωσικῆς Ἱεραποστολῆς στὴν Ἱερουσαλήμ, ἀφοῦ ἀπὸ πληροφορίες πού εἶχε, τὸ Ἡμερολόγιό τοῦ Καρυστίν εἶχε χαθεῖ, ὅπως ἀναφέρεται², κατὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1917.

Βέβαια, τὸ Ἡμερολόγιό τοῦ Ἀντωνίνου Καρυστίν δὲ χάθηκε κατὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1917. Αὐτὸ ἔπρεπε, σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμία τοῦ συγγραφέα, νὰ δοθεῖ σὲ δημόσια χρῆση μόνο μετὰ τὸ 1934. Ἔτσι, τὸ 1972 εἶδε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος στὸ ἔγκριτο σοβιετικὸ περιοδικὸ *Trudy Otdela Drevnerusskoj Literatury* πρόδρομῃ ἀνακοίνωση γιὰ τὸ περιεχόμενο τοῦ Ἡμερολογίου τοῦ Ἀντωνίνου Καρυστίν, μὲ ὀρισμένα βιογραφικὰ στοιχεῖα γι' αὐτόν³. Τὸ Ἡμερολόγιό ἀποτελοῦν-

---

* Ἀνακοίνωση, ἡ ὁποία ἔγινε (στὴ ρωσικὴ γλῶσσα) στὸ Γ' ἑλληνο-σοβιετικὸ Συμπόσιο Ἱστορικῶν (Θεσσαλονίκη καὶ Οὐρανούπολη, 24-27 Μαΐου 1989), μὲ θέμα: «Οἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς ΕΣΣΔ καὶ τῶν Ἑλλήνων, ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰ. ὡς τις ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰ.». Τὸ Συμπόσιο διοργανώθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Σλαβολογίας καὶ Βαλκανιολογίας τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν τῆς ΕΣΣΔ (Μόσχα).

1. Arhimandrit Kiprian [Kern], O. Antonin Kapustin, Arhimandrit i načal'nik Russkoj Duhovnoj Missii v Ierusalime (1817 - 1849), Βελιγράδι 1934, σσ. 209 (212) + 1 φωτογραφία ἐκτὸς κειμένου.

2. «Po sluham, uvy dostatočno dostovernym, étot cenejšij dokument pogib v gody revoljucii». Ὁ. π., σ. 5.

3. M. A. Salmina, «Dnevnik arhimandrita Antonina (Kapustina)», *Trudy Otdela Drevnerusskoj Literatury* 27 (1972) 420-430.

*Ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἄντωνῖνος Kapustin (1817-1894)
(ἔργο τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Koselev, περίπου τὸ 1890).*

ταν ἀπὸ 15 τόμους⁴. Σήμερα λείπει ὁ 13ος, ὁ ὁποῖος περιέχει γεγονότα τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως τοῦ Kapustin ἀπὸ τὸ 1883 ὡς τὸ 1886. Οἱ ὑπόλοιποι 14 τόμοι βρίσκονται στὸ Κεντρικὸ Κρατικὸ Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο τῆς ΕΣΣΔ (=Central'nyj Gos. Istoričeskij Arhiv SSSR) στὸ Λένινγκραντ, στὴ συλλογὴ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (= Sobranie Sinoda, F. 834, Op. 4, ed. hran. 1118-1131).

4. "Ο. π., σσ. 420-421.

Ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀντωνῖνος (Andrej Ivanovič) Kapustin⁵, γιὰ τὸν ὁποῖο δὲν ὑπάρχει λήμμα στὸ συλλογικὸ ἔργο *Slavjanovedenie v Dorevoljucionnoj Rossii, Biobibliografičeskij Slovar'* (= Ἡ σλαβογλωσσία στὴν προεπαναστατικὴ Ρωσία, Βιοβιβλιογραφικὸ λεξικὸ), Μόσχα: Nauka, 1979, σσ. 426 (430), (Akademija Nauk SSSR — Institut Slavjanovedenija i Balkanistiki), γεννήθηκε τὸ 1817 στὸ χωριὸ Baturin τοῦ κυβερνεῖου Perm, ἀπὸ πατέρα κληρικὸ. Ἡ οἰκογένειά του καταγόταν ἀπὸ τὸν Ἰβάν τὸν Τρομερό. Σπούδασε Θεολογία στὴν «Πνευματικὴ Ἀκαδημία» τοῦ Κιέβου. Ἀπὸ τὸ 1844 καὶ μετὰ δίδαξε, στὴ Σχολὴ ποῦ σπούδασε, τὴ γερμανικὴ καὶ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα καθὼς καὶ θεολογικὰ μαθήματα. Τὸ 1845 ἐκάρη μοναχός. Ἀπὸ τὸ 1850 ὡς τὸ 1860 ὑπῆρέτησε ὡς ἱερατικῶς προϊστάμενος τῆς ἐκκλησίας τῆς «Αὐτοκρατορικῆς Διπλωματικῆς Ἀποστολῆς» τῆς Ρωσίας στὴν Ἀθήνα· ἀπὸ τὸ 1860 ὡς τὸ 1865 ὡς ἱερατικῶς προϊστάμενος τῆς ἐκκλησίας τῆς «Αὐτοκρατορικῆς Πρεσβείας» τῆς Ρωσίας στὴν Κωνσταντινούπολη· καὶ ἀπὸ τὸ 1865 ὡς τὸ θάνατό του (1894) ὡς προϊστάμενος («ἀρχηγός») τῆς Ρωσικῆς Ἱεραποστολῆς στὴν Ἱερουσαλήμ.

Ὁ Ἀντωνῖνος Kapustin ὑπῆρξε γλωσσομαθὴς καὶ λόγιος κληρικὸς, μὲ ἰδιαίτερη ἀγάπη στὴ Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογία, τὴν καταλογογράφηση καὶ συλλογὴ χειρογράφων, τὴν ποίηση καὶ τὴν ἀστρονομία. Ἐπέδειξε διοικητικὲς ἱκανότητες, συγγραφικὸ ταλέντο, πιστότητα στὴν ἀποστολὴ του καὶ ἀγάπη στὸν ἑλληνικὸ καὶ ἀραβικὸ κόσμο τῆς Χριστιανικῆς Ἀνατολῆς. Ἦταν μέλος ἐπιστημονικῶν ἐταιρειῶν τῆς Ρωσίας, τῆς Ἑλλάδας καὶ τῆς Γερμανίας.

*

Τὰ νέα βιογραφικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα διαθέτουμε καὶ στὰ ὁποῖα θ' ἀναφερθοῦμε στὴν ἀνακοίνωση αὐτή, προέρχονται ἀπὸ τὴν περίοδο 1850-1860,

5. Βλ. κυρίως S. P (o n o m a r e v), «Pamjati otca arhimandrita Antonina», Trudy Kievskoj Duhovnoj Akademii 1894, τεύχ. 12, σσ. 632-652· A. A. D m i t r i e v s k i j, «Načal'nik Russkoj Duhovnoj Missii v Ierusalime arhimandrit Antonin (Kapustin) kak dejatel' na pol'zu Pravoslavija na Vostoke i v častnosti v Palestine (Po povodu desjatiletija so dnja ego konciny)», Soobščeniija Imp. Pravoslavnogo Palestinskogo Obščestva 15/2 (1904) 95-148. Ἡ ἴδια μελέτη στὸ Trudy Kievskoj Duhovnoj Akademij 1904, Νοέμβριος, σσ. 319-380· A r h i m a n d r i t K i p r i a n [K e r n], O. Antonin Kapustin, Arhimandrit i načal'nik Russkoj Duhovnoj Missii v Ierusalime (1817 - 1894), Βελιγράδι 1934· Ὁ Ὑδριος, Pamjati arhimandrita Antonina, 1817 - 1894, Παρίσι 1955· B. L. F o n k i č, «Antonin Kapustin kak sobiratel' grečeskikh rukopisej», Drevnerusskoe Iskusstvo, Rukopisnaja Kniga, Sbornik Tretij, Μόσχα 1983, σσ. 368-379· Ἡ ἴδια μελέτη στὴ γαλλικὴ γλῶσσα: «Les manuscrits grecs d' Antonin Kapustin», Scriptorium 38 (1984) 254 - 271· M. V. F i l i p p o v, O naučnoj i literaturnoj dejatel' nosti arhimandrita Antonina Kapustina», Bogoslovskie Trudy 27 (1986) 212-249.

δηλ. τὴν περίοδο τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ἄντωνίνου Kapustin στὴν ἐλληνικὴ πρωτεύουσα. Πρόκειται γιὰ 12 ἔγγραφα, τὸ περιεχόμενον τῶν ὁποίων θὰ δεῖ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος στὴ μονογραφία γιὰ τὸν Ἄντωνίνο Kapustin, τὴν ὁποία ἐτοιμάζει αὐτὸς ποὺ ἔχει τὴν τιμὴ νὰ σᾶς ὁμιλεῖ αὐτὴ τῇ στιγμῇ. Τὰ 11 ἔγγραφα προέρχονται ἀπὸ τὸ Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν (Ἀθήνα)⁶ καὶ 1 ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο Ἐξωτερικῆς Πολιτικῆς τῆς Ρωσίας (= Arhiv Vnešnej Politiki Rossii) (Μόσχα)⁷. Ἔχω διαιρέσει τὰ 12 ἔγγραφα, σύμφωνα μὲ τὸ περιεχόμενό τους, σὲ δύο κατηγορίες.

Στὴν πρώτη κατηγορία τῶν ἐγγράφων (ἐδῶ περιλαμβάνονται 6 ἔγγραφα) καταγράφεται ἡ ἀλληλογραφία μεταξὺ τῶν ὑπουργείων «Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδύσεως», Ἐσωτερικῶν καὶ Ἐξωτερικῶν (Ἀθήνα) μὲ σκοπὸ τὴν παραχώρηση τῆς ἐκκλησίας τῆς Παναγίας τοῦ Νικοδῆμου ἢ Λυκοδῆμου στὴ ρωσικὴ κυβέρνησις. Σήμερα ἡ ἐκκλησία αὐτὴ εἶναι γνωστὴ ὡς «ρωσικὴ ἐκκλησία» στὴν ὁδὸ Φιλελλήνων, στὴν Ἀθήνα. Ἐξάλλου, τότε ἡ «Αὐτοκρατορικὴ Διπλωματικὴ Ἀποστολὴ» τῆς Ρωσίας στὴν Ἀθήνα στεγαζόταν λίγο πῶ κατω, στὴν ὁδὸ Ἀδριανοῦ ἀριθ. 89. Στὴν ἀλληλογραφία, ἡ ὁποία χρονολογεῖται ἀπὸ τὸ 1847 ὡς τὸ 1853, τῶν τριῶν ὑπουργείων τῆς Ἑλλάδος προστέθηκε καὶ ἐκείνη τῆς «Αὐτοκρατορικῆς Διπλωματικῆς Ἀποστολῆς» τῆς Ρωσίας στὴν Ἀθήνα, μὲ σχετικὲς πραγματογνωμοσύνες ἀρχιτεκτόνων. Στὰ ἔγγραφα, παρόλον ὅτι πρόκειται γιὰ διοικητικὴ ἀλληλογραφία, διαφαίνεται πνεῦμα συνεργασίας μὲ τὴν κυβέρνησις τῆς Ρωσίας καὶ διάθεση παραχωρήσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ σχετικοῦ οἰκοπέδου. Ἄλλωστε, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τὸ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν ὀνομαζόταν «Ὑπουργεῖον τοῦ Βασιλικῆς Οἴκου καὶ τῶν Ἐξωτερικῶν». Ἄς μὴ λησμονοῦμε τὸ γεγονός τῆς ὑπάρξεως τοῦ «ρωσικοῦ» κόμματος⁸ καὶ ἀκόμη τὸ γεγονός ὅτι ἡ «Μεγάλῃ Ἰδέα» τῶν Ἑλλήνων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μὲ βασι-

6. Ἱστορικὸ Ἀρχεῖο τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν (Ἀθήνα), 1853, Φ. 76/1: Ἐκκλησιαστικὰ ποικίλα, ὑποφάκελος 1847 - 1853: Περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Νικοδῆμου.

7. Ὀπ. π., ὑποφάκελος 1853: Περὶ προχειρίσεως τοῦ ἀρχιμανδρίτου κ. Ἄντωνίνου Ρώσου. — Α. V. P. R., F. Glavnyj arhiv I-9, 1853 g., d. 5, ll. 12-13.

8. Γιὰ περισσότερα βλ. F. Lenormant, *Le comte André Metaxas et le partie Napiste en Grèce*, Παρίσι 1861. Ν. Βλάχος, Ἡ γένεσις τοῦ ἀγγλικοῦ, τοῦ γαλλικοῦ καὶ τοῦ ρωσικοῦ κόμματος ἐν Ἑλλάδι, Ἀρχεῖον Οἰκονομικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν 1939, τεύχ. 6, σσ. 25-44. J. A. Petropoulos, *Politics and Statecraft in the Kingdom of Greece 1833-1843*, Princeton, New Jersey 1968, 291-317. Γ. Π. Νάκος, Τὸ πολιτικὸν καθεστῶς τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ Ὀθωνος μέχρι τοῦ Συντάγματος τοῦ 1844, διδακτορικὴ διατριβή, Θεσσαλονίκη 1974, 251-256. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τόμ. 13: Νεώτερος Ἑλληνισμὸς ἀπὸ 1833 ὡς 1881, Ἀθήνα (Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν) (1977), 70-78. Ἱ. Α. Πετρόπουλος - Αἰκ. Κουμαριανοῦ, Ἡ θεμελίωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, 1833-1843, Ἀθήνα (Παπαζήσης) 1982, 58-217.

λιά τὸν Ὅθωνα, εἶχε ἐναποθέσει τὶς ἐλπίδες τῆς ἐκπληρώσεώς της στὴ Ρωσία⁹. Στὰ ἐξεταζόμενα ἔγγραφα μεταξὺ τῶν ὑπουργῶν ἀναφέρονται ὁ Γ. Γλαράκης, «ένας ἀπὸ τοὺς κύριους ἐκφραστὲς τῆς φιλωρωσικῆς πολιτικῆς»¹⁰. ὁ προϋστάμενος τῆς «Αὐτοκρατορικῆς Διπλωματικῆς Ἀποστολῆς» τῆς Ρωσίας στὴν Ἀθήνα Ι. Ἐ. Persiany· ὁ ἀρχιτέκτονας «τοῦ Βασιλικοῦ Οἴκου» Riedel· ὁ συνταγματάρχης Θεόδωρος Βαλλιάνος, γνωστὸς γιὰ τὸ συγγραφικὸ καὶ μεταφραστικὸ ἔργο του· ὁ «διευθυντὴς τῆς Πολυτεχνικῆς Σχολῆς καὶ Ἐπιθεωρητὴς Ἀρχαιοτήτων» Λύσανδρος Καυταντζόγλου· ὁ ἀντισυνταγματάρχης μηχανικοῦ L. Smolenez· ὁ Κ. Ι. Παπαρρηγόπουλος, καὶ ὁ Γάλλος ἀρχιτέκτονας A. Chaudel. «Ὅλοι τους, γνωστὲς προσωπικότητες τῆς τότε μικρῆς ἀθηναϊκῆς κοινωνίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων δύο (ὁ Παπαρρηγόπουλος καὶ ὁ Βαλλιάνος) συνδεδεμένοι μὲ τὴ Ρωσία. Τέλος, ἀπὸ τὴν ἐργογραφία τοῦ Ἀντωνίνου Karustin γνωρίζουμε ὅτι ὁ ἴδιος ἀσχολήθηκε, μετὰ τὸ 1853, εἰδικὰ μὲ τὶς χριστιανικὲς ἀρχαιότητες τοῦ ναοῦ καὶ περιέγραψε τόσο στὴ ρωσικῆ, ὅσο καὶ στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐργασιῶν του»¹¹.

Στὴ δευτέρη κατηγορία τῶν ἐγγράφων (καὶ ἐδῶ περιλαμβάνονται 6 ἔγγραφα) καταγράφεται ἡ ἀλληλογραφία τοῦ Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, μητροπολίτη Novgorod καὶ Πετρούπολεως Νικάνορος μὲ τὸν Πρόεδρο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μητροπολίτη Νεόφυτο, ὅπου ὁ πρῶτος ζητᾷ ἀπὸ τὸν δεύτερο, τὸ 1853, νὰ προχειρίσει σὲ ἀρχιμανδρίτη τὸν Ρῶσο ἱερομόναχο Ἀντωνῖνο Karustin. Ἡ ἀπονομὴ τοῦ ὄφφικίου στὸν Ἀντωνῖνο Karustin πραγματοποιήθηκε τὴν Κυριακὴ 5 Ἀπριλίου 1853 ἀπὸ τὸν μητροπολίτη Ἀθηνῶν Νεόφυτο, στὸ μητροπολιτικὸ νὰδ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀποτέλεσε γεγονός γιὰ τὴν τότε μικρὴ ἀθηναϊκὴ κοινωνία. Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας χαρακτηρίστηκε ἀπὸ τὸν μητροπολίτη Ἀθηνῶν ὡς «... τρανόν... δεῖγμα... ἀδελφικοῦ συνδέσμου καὶ ἀμοιβαίας πνευματικῆς ἐνότητος τῶν ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν...». Ἐδῶ θὰ ὑπενθυμίσουμε ὅτι ὕστερα ἀπὸ λίγους μῆνες ἀρχισαν οἱ ἐχθροπραξίες τοῦ Κριμαϊκοῦ Πολέμου¹².

9. Γιὰ περισσότερα βλ.: Éd. Driault - M. Lheritier, *Histoire diplomatique de la Grèce de 1821 à nos jours*, t. II, Παρίσι 1925, σσ. 367, 384-388· Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, τόμ. 13, σσ. 70-80· Na d j a D a n o v a, *Nacionalnijat vāpros v grāckite političeski programi prez XIX vek*, Σόφια 1980, σσ. 23-164.

10. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, τόμ. 13, σ. 75.

11. Arhimandrit Antonin, «O razrytijah vnuty rossijsko - posol'skoj cerkvi v Afinah», *Izvestija Imp. Arheologičeskogo Obsčestva*, τ. 2, τεῦχ. 3, 1853, σσ. 129-145· Ἡ ἴδια μελέτη στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα: ἀ ρ χ ι μ. Ἀ ν τ ω ν ῖ ν ο ς, «Ἵπόμνημα περὶ ἀνασκαφῶν γενομένων ἐν διαστήματι ἐτῶν 1852 - 1856 ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Νικὸδemos ἐν Ἀθήναις», Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς 6 (1854 - 1857) 1449-1456.

12. Ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ ὁ Ἀντωνῖνος Karustin ἀπέκτησε ἕνα ἑλληνικὸ χεῖρόγραφο, στὸ ὁποῖο πρόσθεσε φύλλα ποὺ ἔλειπαν καὶ συμπλήρωσε, σὲ πολλὲς περιπτώσεις, τὸ κείμενο.

Τέλος, στὸ τελευταῖο ἔγγραφο τῆς δεύτερης κατηγορίας, τὸ 6ο, ὁ διπλωματικὸς ἐκπρόσωπος τῆς Ρωσίας στὴν Ἀθήνα Ι. Ἐ. Persiany πληροφορεῖ τὸ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, στὴν Πετρούπολη, σχετικὰ μὲ τὴ δομὴ τῆς Ἐκκλησίας καθὼς καὶ τὴ δραστηριότητα καὶ πολιτεία ὀρισμένων προσώπων τῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἑλλάδα. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ὁ Ι. Ἐ. Persiany γράφει, ὅτι τὸ γεγονός τῆς προχειρίσεως τοῦ Ἄντωνῖνου Kapustin στὸ ὄφειο τοῦ ἀρχιμανδρίτη, ἀπὸ τὸν μητροπολίτη Ἀθηνῶν, θεωρήθηκε ἀπὸ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κύκλους τῆς ἑλληνικῆς πρωτεύουσας ὡς «... un acte qui consume l' union spirituelle de l' Eglise de Russie avec celle de la Grèce».

μενο. Πρόκειται γιὰ Ὑ α λ τ ῆ ρ ι ο τοῦ 12ου αἰ., τὸ ὁποῖο σήμερα βρίσκεται στὴ βιβλιοθήκη Saltikov - Šchedrin τοῦ Λένινγκραντ. (Γιὰ περισσότερα βλ. Β. Λ. Φ ο η κ ι ἔ, ὁ. π., ρωσ. κείμε. στὴ σελ. 377, γαλλ. κείμε. στὴ σελ. 268). Ἄς δοῦμε τί ἔγραψε, μὲ ποιητικὸ ἄλαντο, στὸ φ. 184β:

«Ἐγράφη δι' ἔμοῦ
 Τοῦ τάχα βακενδύτου,
 καὶ θύματος ὁμοῦ
 Καὶ θύτου ἐπικλήτου,
 Κατὰ καιρὸν σφαγῶν
 Ἐν τῷ δυστήνῳ Αἴμῳ,
 Μακρόθεν τῶν δεινῶν
 Ἐμφύτων τῷ πολέμῳ
 Διάγοντος αἰεὶ
 Ὡσεὶ ἐν ἐξορίᾳ
 Ἐν πόλει Πειραιεῖ
 Ἐν μαγικῇ οἰκίᾳ
 Ἦς οἰκοκύρης ἦν
 Ἄντωνῖνος Μανίνος,
 Παρ' ᾧ τρυφήν πολλὴν
 Ἄνεῦρεν ΑΝΤΩΝΙΝΟΣ».